
Implicațiile comitetului de audit în raportarea financiară la nivelul entităților listate la Bursa de Valori București

Conf. univ. dr. Alin-Constantin DUMITRESCU,
Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: alin.dumitrescu@e-uvv.ro

Prof. univ. dr. Ovidiu-Constantin BUNGET,
Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: ovidiu.bunget@e-uvv.ro

Dr. Valentin BURCĂ,
Postdoctorand, Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: burca_valentin@yahoo.com

Dr. Oana BOGDAN,
Postdoctorand, Universitatea de Vest din Timișoara,
e-mail: oana.bogdan@e-uvv.ro

Rezumat

De-a lungul timpului, evenimentele sociale și economice au reflectat faptul că rolul comitetelor de supraveghere și mai ales al comitetelor de audit din cadrul entităților este esențial pentru asigurarea dezvoltării sustenabile, pentru creșterea transparenței și a nivelului de încredere.

Scopul lucrării este de a studia rolul comitetului de audit în procesul de raportare financiară al companiilor listate la Bursa de Valori București în perioada 2015-2019.

Din modelul econometric propus reiese faptul că managementul entității este orientat spre diminuarea deficiențelor și a neconformităților cu politicile și procedurile interne, oferind controlului intern un rol central în procesul decizional.

Cuvinte cheie: comitet de audit; raportare;
managementul riscului; Bursa de Valori
București

Clasificare JEL: M42, G34

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Dumitrescu, A-C., Bunget, O-C., Burcă, V., Bogdan, O. (2021), The Implications of the Audit Committee in the Financial Reporting of the Entities Listed on the Bucharest Stock Exchange, *Audit Financiar*, vol. XIX, no. 1(161)/2021, pp. 156-171, DOI: 10.20869/AUDITF/2021/161/005

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2021/161/005>

Data primirii articolului: 16.11.2020

Data revizuirii: 19.11.2020

Data acceptării: 5.02.2021

Introducere

În contextul economic actual, caracterizat prin incertitudine, managementul entităților trebuie să dea dovadă de flexibilitate și să aibă capacitatea de a gestiona riscurile și de a prezenta încredere pentru partenerii comerciali și sociali.

După cum au menționat Bătae și Feleagă (2020), comitetul de audit reprezintă un element cheie ce poate asigura o funcție de audit intern performantă și eficientă pentru entitate, de caracteristicile sale depinzând calitatea rapoartelor financiare (Macovei, 2006).

Studiul întreprins dorește să analizeze relația de asociere dintre frecvența unor cuvinte cheie utilizate în cadrul rapoartelor anuale, selectate prin analiza comparativă cu cerințele cadrului legal aplicabil comitetelor de audit.

În contextul utilizării tot mai frecvent a tehnicilor de „impression management” în rapoartele anuale, respectiv prezentarea discreționară de către management a informațiilor (Merkel-Davies and Brennan, 2011), rezultatele obținute trasează în mare măsură așteptările utilizatorilor acestor rapoarte în ceea ce privește calitatea informației astfel diseminate și modul de utilizare eficientă și eficace a resurselor companiei. O măsură prin care se realizează această apreciere este aceea a preferinței emitenților rapoartelor anuale de a se concentra pe prezentarea unor aspecte esențiale privind gradul de conformare cu un cadru legal. Un element central în asigurarea conformității cu aspectele legale și obiectivele companiei este comitetul de audit, ale cărui pârghii sunt trasate prin intermediul mecanismelor de guvernare corporativă implementate la nivelul fiecărei companii.

Analiza rapoartelor anuale din perspectiva unei liste predefinite de elemente cheie privind implicațiile comitetului de audit în raportarea corporativă și în buna funcționare a unei entități este esențială. Comitetul de audit este privit ca un garant al îndeplinirii obiectivelor companiei, tocmai pentru rolul său, atâta timp cât este perceput pozitiv din perspectiva cerințelor de integritate și independență, precum și din perspectiva unui nivel ridicat de competență, experiență, expertiză și conduită profesională. În aceste condiții, managerii vor avea tendința de a asigura investitorii de luarea unor decizii optime privind afectarea resurselor companiei.

Studiul propus este structurat în trei secțiuni, după cum urmează: prima secțiune prezintă analiza literaturii de specialitate din domeniu, partea a doua prezintă

metodologia de cercetare, iar în ultima parte sunt discutate rezultatele obținute, concluziile, limitele și direcțiile viitoare de cercetare.

Scopul cercetării este de a studia rolul comitetului de audit în procesul de raportare financiară a entităților listate la Bursa de Valori București prin analiza rapoartelor consiliilor de administrație sau directoratelor, după caz, din perspectiva conținutului și a modului de prezentare a informațiilor financiare, dar, mai ales, nefinanciare.

1. Literatura de specialitate

Guvernanța corporativă, sau modul în care o entitate economică este condusă și controlată, reprezintă încă un concept de mare interes atât pentru practicieni, cât și pentru mediul academic având în vedere numeroasele sincope, bruiaje sau derapaje în funcționarea economiilor de piață.

De-a lungul timpului au existat scandaluri financiare răsunătoare, precum Enron, Parmalat, Worldcom, Gupta și, recent, Wirecard, cu impact semnificativ pentru societate, cauzate în principal de incompetență, lăcomie, ineficacitatea auditului, ignorarea recomandărilor auditorului sau nerespectarea procedurilor de către persoanele implicate în conducere. Astfel, în sfera guvernării corporative, pentru prevenirea fraudelor contabile și minimizarea riscurilor, rolul auditului intern este esențial (Bostan, Grosu, 2010).

Conform COSO, riscul reflectă posibilitatea apariției unui eveniment care să influențeze negativ atingerea obiectivelor entității. Astfel, „există o relație directă între obiectivele unei entități și controalele pe care aceasta le implementează pentru a oferi o asigurare rezonabilă cu privire la realizarea lor (ISA 315)”. Managementul riscului reprezintă un proces continuu, ce implică întreaga entitate, menit să reducă atât probabilitatea apariției evenimentelor cu consecințe negative, cât și impactul acestora în situația în care nu pot fi evitate, comitetul de audit având un rol important în controlul companiei (Wicaksono, 2019).

Bursa de Valori București (BVB) a dezvoltat prin intermediul Codului de Guvernanță Corporativă un set de principii și recomandări (care influențează modul în care entitatea este condusă, administrată și controlată), transparența, încrederea și responsabilitatea fiind factori cheie în asigurarea dezvoltării sustenabile și în creșterea competitivității pe piață. Codul de Guvernanță Corporativă

al BVB, emis în anul 2015, pune în practică principiul „Aplici sau explici”, respectiv o autoevaluare a entităților asupra modului în care sunt îndeplinite „prevederile care trebuie respectate” și măsurile întreprinse în vederea conformării pentru aspectele care nu sunt îndeplinite.

Putem concluziona că, din perspectiva noastră, guvernanta corporativă constituie un set de reguli după care sunt ghidate companiile în scopul maximizării obiectivelor tuturor părților interesate în contextul unui echilibru pe termen lung, care au la bază aspecte de etică și responsabilitate socială și care sunt marcate de cultura organizațională, dar și de cultura, respectiv cerințele juridice specifice zonelor în care entitățile au sediile administrative ori își desfășoară activitatea (Bogdan și Dumitrescu, 2020).

Principiile generale de guvernanta corporativă subliniază obligativitatea constituirii comitetului de audit de către entitățile admise la tranzacționare pe piața reglementată, care să poată asigura integritatea raportării financiare, monitorizarea fiind una dintre principalele atribuții ale comitetului de audit. De asemenea, Codul de Guvernanta Corporativă al BVB recomandă entităților listate organizarea de audituri interne pentru a evalua, periodic, eficiența sistemului de gestiune a riscului.

În România, Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale oferă posibilitatea consiliului de administrație și consiliului de supraveghere de a crea comitete consultative, precum cel de audit, în articolele 140² (1) și 153¹⁰ fiind stipulat faptul că acest comitet „se poate crea”, ceea ce înseamnă că înființarea structurii nu reprezintă o condiție imperativă.

În schimb, Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative, la art. 65 alin. (1), stipulează faptul că entitățile de interes public trebuie să aibă constituit un comitet de audit. Având în vedere faptul că situațiile financiare elaborate de entitățile publice intră sub incidența auditului statutar, existența comitetului de audit reprezintă o cerință obligatorie ce trebuie respectată, cu rol decisiv în efectuarea unor audituri statutare de înaltă calitate [alin. (24), Directiva 2014/56/UE].

Pentru ca misiunile de audit financiar să fie eficiente și să ofere o asigurare rezonabilă deținătorilor de interese cu privire la credibilitatea situațiilor financiare, menținerea independenței auditorilor reprezintă un aspect obligatoriu (Tănase, Ștefănescu, 2020).

Conform art. 29, alin. (1) al Legii nr. 162/2017, independența reprezintă unul dintre principalele criterii în selectarea partenerului de audit. De asemenea, cu referire la comitetul de audit, Legea nr. 162/2017 menționează la articolul 65, alin. (2) și (5), obligativitatea independenței atât a comitetului de audit, cât și a majorității membrilor și a președintelui acestuia față de entitatea auditată. Independența reprezintă o condiție obligatorie, stipulată și în legea societăților comerciale, articolul 140² alin.(2) precizând faptul că cel puțin un membru al comitetului trebuie să fie administrator neexecutiv independent.

În sistemul dualist de conducere, în care discutăm despre existența unui directorat și a unui consiliu de supraveghere, articolul 153¹⁰, alin.(3) al Legii nr. 31/1990 impune ca cel puțin un membru al comitetelor consultative create în domeniul precum audit, remunerare și nominalizare să fie membru independent al consiliului de supraveghere. Același articol legislativ menționează ca cel puțin un membru al comitetului de audit să dețină experiență relevantă în aplicarea principiilor contabile sau în auditul financiar. Legat de independență, practic, această prevedere transpusă în legislația românească își are originea în Directiva 2014/56/UE, care subliniază la articolul 24 importanța consolidării independenței și a competențelor tehnice ale comitetului de audit, impunând ca majoritatea membrilor să fie independenți și cel puțin un membru să dețină competențe în domeniul auditului și/sau contabilității.

Comitetul de audit răspunde și de procedura de selecție a auditorului financiar și are atribuția de a aduce la cunoștința membrilor consiliului de administrație sau supraveghere rezultatele auditului statutar și de a prezenta rolul deținut în acest proces. Pe parcursul desfășurării angajamentului, între auditorul statutar și comitetul de audit trebuie să existe o comunicare eficientă, care să sprijine întregul proces, să înlăture deficiențele controlului intern și să minimizeze riscurile apariției unor denaturări semnificative în cadrul situațiilor financiare. De altfel, Regulamentul UE nr. 537/2014 (la articolul 11) prevede obligativitatea comunicării în formă scrisă a raportului suplimentar adresat comitetului de audit (fiind una dintre noutățile implementate de această ultimă reformă a auditului la nivel European).

2. Metodologia cercetării

Demersul nostru de cercetare vizează o abordare de factură mai recentă în sfera literaturii de specialitate, în ce privește analiza situațiilor financiare din perspectiva conținutului și a modului de prezentare a informației financiare. Analiza noastră constă într-o abordare empirică a rapoartelor anuale publicate de un eșantion de companii listate la Bursa de Valori București.

Abordarea este similară cu cea propusă de Lang & Lawrence (2015), având ca obiectiv analiza asocierii dintre atribute textuale ale rapoartelor anuale și o serie de caracteristici specifice companiilor considerate în eșantion, cum este cazul ratei de profitabilitate, a leverajului financiar sau a dimensiunii operațiunilor desfășurate.

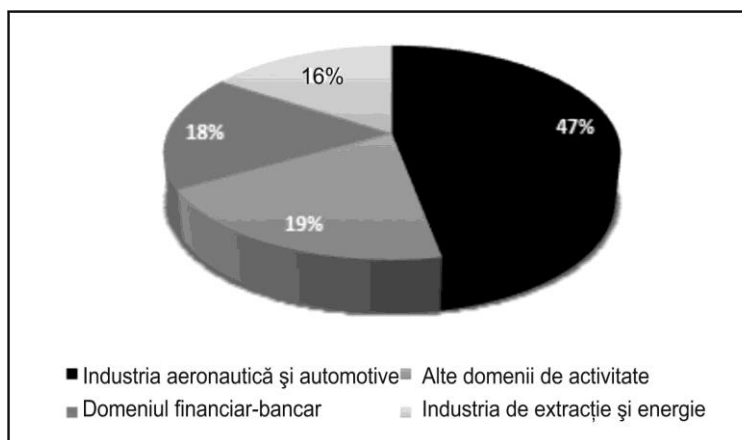
Eșantionul analizat

Eșantionul analizat este format dintr-un grup de 51 de companii listate pe Bursa de Valori

București, reliefând efectele a patru domenii de activitate. Companiile selectate sunt cele care au raportat un rezultat financiar pozitiv și care sunt listate pe segmentul de piață reglementată al BVB, ce contorizează în total 84 de companii listate.

Conform *Figurii nr. 1*, observăm faptul că cea mai mare parte a entităților analizate, în proporție de 47%, își desfășoară activitatea în sectoare care aparțin unui domeniu mai larg, respectiv financiar-bancar, care include activitățile de banking, asigurări, investiții mutuale etc. Cu toate acestea, celelalte domenii de activitate sunt echilibrate. Pentru a verifica dacă rezultatele obținute pot fi afectate de această structură relativ disproporționată a eșantionului, vom proceda la analize post-hoc de verificare a diferențelor în domeniile de activitate considerate în analiză.

Figura nr. 1. Structura eșantionului de companii analizate

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate

Datele colectate vizează perioada 2015-2019, respectiv 255 de observații incluse în analiză. Acestea sunt distribuite în mod egal pe fiecare an, având în vedere faptul că pentru fiecare din cele 51 de entități incluse în analiză au fost colectate datele necesare modelării econometrice.

Datele utilizate în analiza textuală a rapoartelor anuale au fost obținute prin folosirea aplicației NVivo 11, iar datele privind situația financiară a companiilor incluse în

eșantion au fost colectate manual din rapoartele anuale disponibile publicului larg.

Analiza conținutului rapoartelor anuale a fost realizată prin utilizarea unor tehnici consacrate de *text mining*. În acest sens, am procedat la următorii pași de cercetare privind colectarea datelor necesare obținerii rezultatelor econometrice:

- ✓ studierea rapoartelor anuale disponibile publicului larg;

- ✓ contorizarea cuvintelor utilizate în toate rapoartele anuale selectate;
- ✓ stabilirea unor cuvinte cheie utilizate în analiza econometrică, pornind de la obiectivul lucrării; pentru a ilustra rolul comitetului de audit în

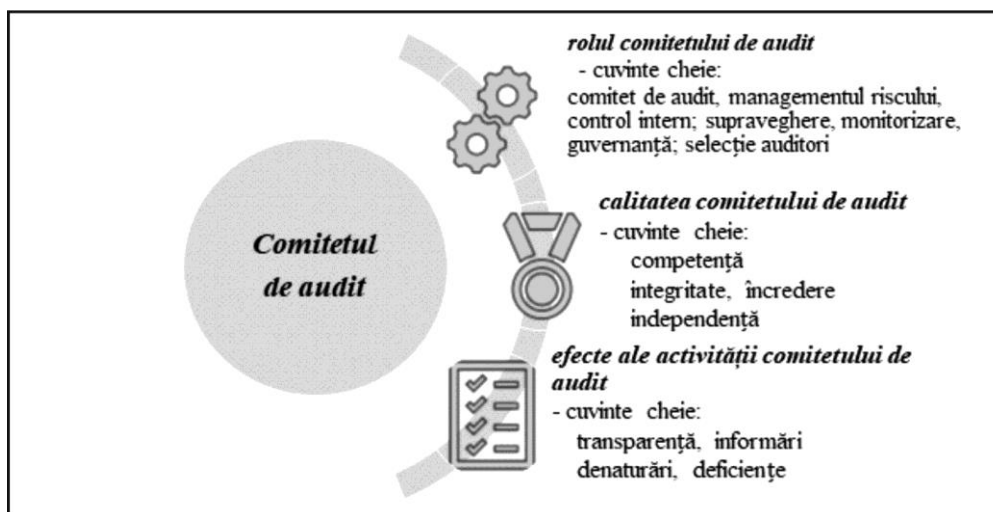
procesul de raportare financiară am analizat textul următoarelor reglementări legislative identificând elemente care definesc cadrul de desfășurare al comitetului de audit, așa cum sunt descrise în Tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1. Acte legislative analizate în vederea stabilirii cuvintelor cheie relevante pentru definirea cadrului de desfășurare al activităților comitetului de audit

Act legislativ	Descriere
Legea nr. 31/1990	Stabilește un cadru legal privind funcționarea companiilor, inclusiv principii și cerințe minime privind constituirea și funcționarea comitetului de audit, ca parte a mecanismelor și proceselor de guvernanță corporativă.
Legea nr. 162/2017	Reglementează auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, inclusiv cadrul de definire a atribuțiilor comitetului de audit, conform art. 65.
Directiva 2014/56/UE	Reglementează auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, la nivelul aquis-ului comunitar, inclusiv cadrul de definire a atribuțiilor comitetului de audit, conform capitolului X.
Regulamentul (UE) nr. 537/2014	Completează Directiva 2014/56/UE cu cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public, vizibil orientat spre rolul comitetului de audit în cadrul mecanismelor de guvernanță corporativă la nivelul companiilor listate.
Codul de Guvernare Corporativă BVB	Definește un set de principii și recomandări pentru companiile ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe piața reglementată a BVB, inclusiv importanța înființării unui comitet de audit în cadrul companiei, pentru a gestiona optim posibile conflicte de interes și pentru a apăra independența auditorilor.

Sursa: Proiecție proprie

Figura nr. 2. Lista cuvintelor cheie analizate în cadrul rapoartelor anuale

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate

- ✓ analiza noastră se rezumă la lista de cuvinte cheie transpuse în Figura nr. 2;

- ✓ determinarea frecvenței cuvintelor cheie în fiecare raport anual considerat în analiză.

Variabilele analizate

Pentru testarea ipotezei de cercetare propuse vom proceda la analizarea corelației dintre frecvența de apariție a cuvintelor cheie și caracteristicile companiilor incluse în eșantion. În acest scop, ca un prim pas, pornim de la identificarea celor mai des utilizate cuvinte cheie, pentru care vom estima care sunt principalele caracteristici ale companiilor care influențează

semnificativ utilizarea acestor cuvinte în rapoartele anuale. Cuvintele cheie selectate fac referire directă sau indirectă la rolul comitetului de audit în cadrul structurilor și proceselor prin intermediul cărora companiile funcționează. Aceste cuvinte oferă indicii privind cadrul conceptual sau teoretic al așteptărilor investitorilor și ale celorlalți utilizatori ai informației financiar-contabile în ceea ce privește misiunea comitetului de audit la nivelul unei companii.

Tabelul nr. 2. Descriere sumară a semnificației variabilelor incluse în modelele estimate

Categorie	Variabilă	Nume variabilă	Descriere
Variabila dependentă		<i>Count₁</i>	reprezintă numărul de apariții ale cuvântului cheie <i>comitet de audit</i> , pentru fiecare raport anual analizat;
		<i>Count₂</i>	reprezintă numărul de apariții ale cuvântului cheie <i>managementul riscului</i> , pentru fiecare raport anual analizat; comitetul de audit își orientează deciziile de aprobare a planurilor de audit intern și, respectiv, selecția auditorilor externi pe baza riscurilor evaluate la nivelul companiei, tocmai pentru a preîntâmpina eventuale efecte negative ale apariției unor evenimente care împiedică compania să își atingă obiectivele;
		<i>Count₃</i>	reprezintă numărul de apariții ale cuvântului cheie <i>control intern</i> , pentru fiecare raport anual analizat; conform cerințelor specificate în formularul „Aplici sau explici”, respectiv B.3 și B.6, se face referire clară la sarcina comitetului de audit de a evalua eficacitatea sistemului de control intern;
Variabile explicative	Guvernanța corporativă	Scor guvernanță corporativă	se definește ca o mărime care reflectă gradul în care compania aplică cerințele minimale solicitate prin formularul „Aplici sau explici” de către BVB, cu referire doar la capitolul B, care descrie principii și recomandări privind comitetul de audit, precum și funcția de audit intern;
	Variabile de control	ROA	reprezintă calcule proprii, în baza informațiilor financiare publicate în rapoartele anuale considerate în analiză; se calculează raportând rezultatul net la totalul activelor, având ca sursă de informare rapoartele anuale ale companiilor studiate;
		Mărime	constituie o mărime care exprimă amploarea operațiunilor întreprinse de companie; se calculează prin logaritmare a valorii totalului activelor, pornind de la datele diseminate prin rapoartele anuale publicate de companiile incluse în studiu;
		Levier financiar	este un indicator financiar fundamental în decizia de finanțare a oricărei companii, întrucât reflectă un indice al gradului de îndatorare a companiei; se calculează prin raportarea datoriei la capitalurile proprii ale companiei, conform informațiilor furnizate prin intermediul rapoartelor anuale publicate;
	Efecte fixe	Domeniul de activitate	variabile categoricale utilizate pentru a spori relevanța modelului econometric, având în vedere că atât specificul domeniului de activitate, cât și dinamica mediului economic reprezintă factori fundamentali în explicarea deciziilor managementului privind conținutul raportului anual.
Perioada			

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate

După cum remarca și Hoogervost (2012), rapoartele anuale devin din ce în ce mai complexe, integrând atât informații financiare, cât și informații nefinanciare, cu scopul de a oferi investitorilor o imagine cât mai clară asupra modului în care resursele companiei sunt utilizate și conservate.

Având în vedere și motivațiile managementului de a cosmetiza situațiile financiare, pe fondul negocierii unor contracte de mandat care prevăd acordarea de compensații și beneficii în condițiile unor rezultate pozitive, Jones (2011) subliniază efectul semnificativ al tehnicii de prezentare a situațiilor financiare, din perspectiva maximizării valorii informaționale a rapoartelor anuale în favoarea lor, fie prin omiterea de informații, fie prin prezentarea lor denaturată. O modalitate de a preîntâmpina aceste cosmetizări ale managerilor (de a transforma rapoartele anuale în adevărate instrumente de marketing strategic) este analiza de conținut a acestor rapoarte. Această analiză de conținut nu se mai rezumă doar la conturarea unor modele analitice de analiză a datelor financiare, având în vedere că rapoartele anuale încorporează o bază solidă de informații calitative prin care se încearcă descrierea eficacității procesului decizional, ci și la o analiză detaliată a aspectelor nefinanciare prezentate. În această direcție, Beattie (2004) atrăgea atenția cu privire la nevoia analizei de conținut a rapoartelor anuale prin apelarea la tehnici de *text mining*.

Construcția modelului econometric

În această ordine de idei, în cadrul acestui studiu vom proceda similar lui Lang & Lawrence (2015), care au verificat principalii factori determinanți ai complexității textului integrat în rapoartele anuale. Totuși, studiul nostru nu face referire la numărul total de cuvinte sau la diferiți indici specifici tehnicilor de *text mining*, ci se rezumă la analiza impactului caracteristicilor companiilor analizate asupra frecvenței utilizării celor mai frecvente cuvinte cheie selectate în prealabil. În acest scop, vom proceda la estimarea unui model liniar generalizat care este definit de relația:

$$\mu_i = \beta_0 + \beta_1 \cdot x_{1i} + \dots + \beta_p \cdot x_{pi}$$

unde se utilizează o funcție de legătură care descrie cum media variabilei dependente, $E(y_i) = \theta_i$ depinde de predictorul liniar $g(\theta_i) = \mu_i$ (Dobson & Barnett, 2008). Totodată, pentru estimarea predictorului liniar se

mai folosește și o funcție de varianță care descrie cum varianța, $\sigma(y_i)$ depinde de media $\sigma(y_i) = \phi \cdot \sigma(\theta)$, cu parametrul de dispersie ϕ constant.

În cadrul studiului vom proceda la estimarea unui model liniar generalizat, folosind ca funcție de legătură funcția Poisson, specifică distribuției de probabilități a variabilei, care exprimă probabilitatea de apariție a unui număr de evenimente într-o perioadă dată, ori, în cazul nostru, a apariției unui cuvânt cheie în cadrul eșantionului de rapoarte anuale analizate.

Nu putem utiliza clasică metodă de regresie liniară estimată prin metoda OLS, având în vedere că variabila dependentă nu urmează o distribuție normală de probabilități. Faptul că variabila dependentă, în cazul modelelor estimate, este reprezentată de frecvența cuvintelor cheie în cadrul rapoartelor analizate, distribuția de probabilități Poisson este cea mai potrivită. În cazul modelului Poisson, variabila dependentă urmează o distribuție Poisson.

În aceste condiții, $Y_i \sim \text{Poisson}(\theta_i)$, $E(y_i) = \theta_i$, $\sigma(\theta_i) = \theta_i$, iar $g(\theta_i) = \log(\mu_i)$. Această ultimă relație subliniază un aspect esențial în ce privește modul de interpretare a rezultatelor.

Reformulat, modelul nostru, în baza informațiilor descrise în Tabelul nr. 2 privind variabilele utilizate, devine:

$$\begin{aligned} \mu_i &= \beta_0 + \beta_1 \cdot \text{Scor}_{\text{guvernanta } 1i} \\ &+ \sum_{k=1}^3 \beta_{k+1} \cdot \text{Control variables}_{k1i} \\ &+ \sum_{k=1}^2 \beta_{k+1} \cdot \text{Efecte fixe}_{k1i} \end{aligned}$$

Odată estimați, analizați și interpretați parametrii modelului, vom proceda la o analiză post-hoc a diferențelor de medie referitoare la conceptul *comitet de audit*, tocmai pentru a observa dacă există diferențe substanțiale între diferitele domenii de activitate în ceea ce privește comitetul de audit și rolul său în structura organizațională.

Estimarea modelului liniar generalizat se realizează cu ajutorul SPSS 22.0.

3. Rezultate și interpretări

Statistici descriptive

În Tabelul nr. 3 sintetizăm principalele statistici descriptive privitoare la frecvența utilizării cuvintelor cheie selectate din rapoartele anuale analizate. Acestea descriu preferințele managementului în elaborarea rapoartelor anuale, rolul comitetului de audit în companie, aspecte de percepție calitativă privind comitetul de audit și aspectele de interes ale comitetului de audit. Aceste nivele de analiză sunt conturate prin intermediul celor 14 cuvinte cheie selectate prin revizuirea cadrului legislativ privind comitetul de audit, grupate conform *Figurii nr. 2*.

Astfel, observăm că rapoartele anuale se orientează spre o abordare prudentială a procesului decizional atribuind controlului intern un rol central, tocmai pentru a preveni deficiențe în procesele interne sau neconformități cu politicile și procedurile interne, respectiv nerespectări ale cadrului legislativ în vigoare. Termenul *control intern* este cel mai utilizat la nivelul rapoartelor anuale, apărând, în medie, de aproximativ 59 de ori per raport. Totodată, acesta este urmat îndeaproape de termenul *comitet de audit*, care este utilizat, în medie, de 55 de ori per raport. La o distanță mai mare se află termenul de *management al riscului*, care apare, în medie, de aproximativ 35 de ori per raport.

Tabelul nr. 3. Statistici descriptive privind cuvintele cheie extrase din rapoartele anuale

Grup de cuvinte	Cuvânt cheie	Indice matrice corelație	Media	Median a	Dev. stand.	Min	Max	Frațiuni	
								25	75
	Comitet de audit	(2)	54,91	50	51,07	0	328	23	76
Grupul 1	Control intern	(7)	59,09	46	60,46	0	438	26	73
	Managementul riscului	(3)	35,40	25	37,88	0	309	14	48
	Supraveghere	(11)	17,44	6	39,47	0	406	1	15
	Guvernanta	(12)	7,11	0	14,04	0	104	0	7
	Monitorizare	(6)	3,91	1	8,89	0	63	0	4
	Selecție auditor	(13)	2,54	1	4,35	0	47	0	4
Grupul 2	Competență	(8)	13,80	0	36,19	0	332	0	4
	Independență	(4)	1,58	0	2,70	0	15	0	2
	Integritate	(5)	1,44	0	5,04	0	41	0	1
	Încredere	(16)	0,38	0	1,02	0	6	0	0
Grupul 3	Transparența	(10)	1,17	0	2,46	0	16	0	1
	Denaturări	(15)	1,11	0	2,53	0	17	0	0
	Deficiențe	(14)	0,27	0	0,65	0	4	0	0
	Informări	(9)	0,18	0	0,57	0	3	0	0

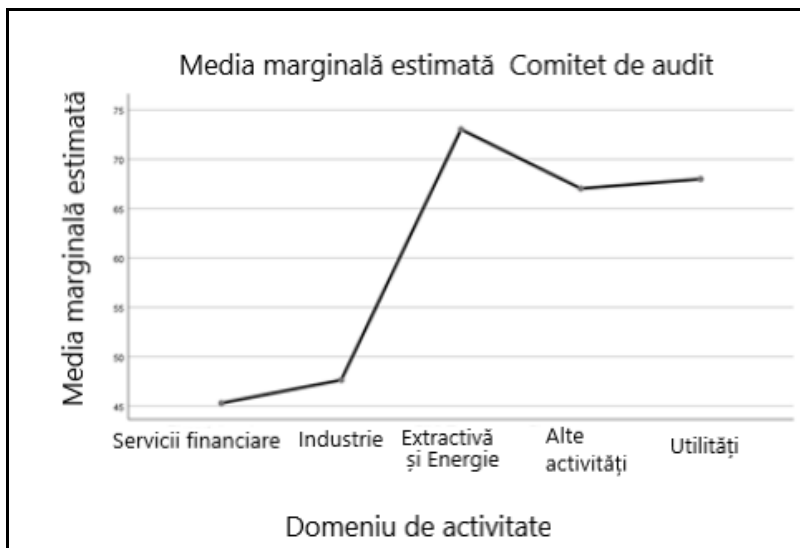
Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Pe de altă parte, termeni cheie precum *independența*, *integritatea* sau *încrederea* se regăsesc semnificativ mai rar în rapoartele anuale, având în medie câte o apariție per raport.

Aceste rezultate ar trebui să ridice o serie de semne de întrebare. În primul rând, ne indică faptul că managementul consideră suficientă asigurarea obținută din partea auditorilor externi, făcând referire doar sporadic la viziunea proprie privind

nevoile de asigurare a investitorilor în legătură cu un nivel acceptabil de integritate. Totodată, aceștia consideră nerelevante informațiile referitoare la implicațiile independenței departamentelor care asigură și evaluează managementul riscului și operaționalitatea sistemelor de control intern, prin care investitorii ar putea câștiga încredere în echipa de management și în modalitatea de comunicare financiară corporativă.

Figura nr. 3. Reprezentarea mediei privind apariția termenului „comitet de audit” în rapoarte

Sursa: Proiecție proprie

Deopotrivă, remarcăm faptul că termenul de *competență* nu este considerat a fi la fel de relevant în prezentarea rapoartelor anuale, având o medie de apariție per raport de aproximativ 14 ori. Cu alte cuvinte, opțiunea managerilor de prezentare a rapoartelor financiare nu se orientează spre o clarificare a calității resursei umane, inclusiv a calității membrilor comitetului de audit sau a echipei de management.

Nu în ultimul rând, constatăm aproximativ o apariție per raport și pentru termenii cheie care relevă informații privind, fie indicii asupra unor elemente de fraudă, fie indicii privind modalitatea în care procesele și structura organizațională a companiei funcționează pentru prevenirea acestor riscuri. Astfel că termeni cheie precum *denaturarea* sau *deficiența* se regăsesc cel mult o dată per raport, cu toate că o mai bună prezentare a aspectelor conexe ar oferi o imagine mai clară asupra mecanismelor companiei de prevenire a faptelor de fraudă sau de manipulare a datelor raportate.

Cu toate acestea, se pare că practica întocmirii rapoartelor anuale diferă semnificativ între domeniile de activitate. Analizând informațiile privind media de apariție a termenului cheie *comitet de audit* în **Figura nr. 3**, constatăm diferențe notabile între domenii de activitate precum sectorul financiar-bancar comparativ

cu sectorul industriei extractive și de energie. O explicație în acest caz ar fi cadrul legislativ diferit la care se raportează companiile din cele două sectoare de activitate. Este arhicunoscut faptul că reglementările financiar-bancare sunt mult mai stricte cu privire la managementul riscului și implementarea sistemelor de control intern, motiv pentru care aceste companii adresează mai puțin problema comitetului de audit și a implicațiilor activității sale, tocmai pentru că există la nivel național un cadru de reglementare mult mai strict comparativ cu domeniul industriei extractive și de energie.

Analizând statisticile sintetizate în **Tabelul nr. 4**, constatăm că eșantionul analizat cuprinde companii cu un nivel relativ modest de profitabilitate, având o medie de 5,6%, cu un nivel de 7,7% atins de aproximativ 75% dintre acestea. Totodată, observăm că eșantionul nostru caracterizează cel mai bine companiile listate de mărime medie având în vedere că media constructului privind mărimea companiei – de 19,93 – este apropiată de valoarea mediană de 19,43. În paralel, observăm un nivel redus de îndatorare al companiilor incluse în eșantion, având în vedere că 75% din companii au o medie a levierului financiar de 0,826, mult mai apropiată de valoarea minimă.

Tabelul nr. 4. Statistici descriptive privind caracteristicile entităților economice

		Profitabilitate	Mărime	Levier financiar	Governanța corporativă
<i>Indice matrice corelație</i>		(17)	(18)	(19)	(1)
N		255	255	255	255
Media		0,056	19,93	0,924	23,44
Deviația standard		0,049	1,935	1,708	14,37
Min.		0,001	14,64	0,000	0
Max.		0,292	25,19	9,96	36
Fracțiuni	25	0,018	18,70	0,154	7
	50	0,044	19,43	0,367	32
	75	0,077	21,02	0,826	36

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Pe de altă parte, constatăm un nivel relativ sporit al scorului de governanță corporativă, limitat la cerințele capitolului B din declarația „Aplici sau explici”. Acest indicator implică un interes sporit al companiei în ce privește asigurarea unui comitet de audit independent, format din membri competenți și experimentați, care dau dovadă de conduită profesională și un bagaj consistent de cunoștințe de specialitate. În aceste condiții, se adevărește că media primelor 75% din companii atinge nivelul maxim al scorului, ceea ce denotă un grad sporit de conformitate al companiilor cu cerințele Codului de Governanță al BVB. Totuși, aceste aspecte nu sunt suficient abordate în rapoartele anuale, dacă este să corelăm aceste rezultate cu statisticile privind frecvența de utilizare a unor termeni cheie, precum *comitet de audit*, *managementul riscului* sau *control intern*, după cum se observă în **Tabelul nr. 3**.

Analiza corelațiilor

În **Tabelul nr. 5** prezentăm rezultatele obținute privind corelațiile existente între variabilele analizate. În **Tabelul nr. 3** și în **Tabelul nr. 4** sunt asociați indicii de ordine pentru fiecare variabilă inclusă în analiză.

Conform datelor privind statistica *Pearson*, observăm o corelație mai strânsă, respectiv 0,504, între numărul de apariții ale termenului *comitet de audit* și numărul de apariții ale termenului *control intern*. Acest rezultat semnaleză faptul că supervizarea activităților de evaluare și monitorizare a eficacității sistemelor de control intern reprezintă o prioritate pentru comitetul de audit din perspectiva emitenților raportului.

Totodată, se constată o corelație mai strânsă între numărul de apariții ale termenului *integritate* în

raportul anual și numărul de apariții ale termenilor de *monitorizare* (0,728) și de *control intern* (0,649). În acest fel, emitenții raportului anual relevă importanța integrității în sfera proceselor de monitorizare continuă a operațiunilor care trebuie să fie desfășurate în conformitate cu cadrul legal și cerințele interne. Totodată, aceștia susțin că integritatea reprezintă o premisă fundamentală în implementarea și monitorizarea unui sistem operațional de control intern. Însăși testarea designului și a operaționalității controalelor interne presupune un nivel rezonabil de integritate și independență al celor responsabili în această direcție.

În aceeași măsură, corelația de 0,779 dintre numărul de utilizări ale termenului *monitorizare* și numărul de apariții ale termenului *control intern* în raportul anual relevă nevoia unei monitorizări continue a activității companiei, inclusiv prin intermediul sistemelor de control implementate.

După cum era de așteptat, o corelație strânsă se regăsește și între numărul de utilizări ale termenului *monitorizare* și termenii de *governanță* (0,620), respectiv *încredere* (0,648). În fond, scopul proceselor de monitorizare este acela de a oferi investitorilor semnale de încredere privind gradul de conformitate a companiei cu cerințele cadrului legal și cerințele interne derivate din politicile, procedurile și planurile strategice interne. Acest deziderat constituie unul din pilonii principali ai guvernantei corporative prin care se pun bazele unei combinări armonizate a proceselor și structurilor organizaționale menite să conducă la atingerea obiectivelor strategice și operaționale.

Tabelul nr. 5. Matricea de corelație

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
(1)	1	0,097	.273**	0,069	.178**	.236**	.307**	0,086	.188**	0,109	0,120	.152*	0,073	0,068	-0,007	.182**	0,068	.334**	-0,012
(2)	0,097	1	.341**	.354**	.207**	.257**	.504**	.228**	.167**	.225**	.372**	.223**	.475**	.198**	.310**	.159*	0,068	.141*	.161**
(3)	.273**	.341**	1	.155*	.276**	.349**	.392**	0,011	.123*	.189**	.214**	.270**	.262**	.125*	0,074	.289**	-0,003	.216**	.239**
(4)	0,069	.354**	.155*	1	.202**	.195**	.431**	.157*	0,110	.407**	0,027	.322**	.286**	.201**	.302**	.330**	-0,066	.174**	.318**
(5)	.178**	.207**	.276**	.202**	1	.728**	.649**	0,077	.145*	.285**	-0,011	.222**	.262**	-0,080	-0,005	.139*	0,068	.159*	-0,052
(6)	.236**	.257**	.349**	.195**	.728**	1	.779**	.243**	.246**	.394**	0,070	.270**	.261**	-0,035	-0,079	.294**	0,100	.200**	0,082
(7)	.307**	.504**	.392**	.431**	.649**	.779**	1	.393**	.319**	.590**	.217**	.458**	.449**	0,118	0,109	.447**	0,093	.273**	0,077
(8)	0,086	.228**	0,011	.157*	0,077	.243**	.393**	1	.172**	.218**	0,045	-0,110	.163**	.178**	0,084	.179**	0,022	0,118	0,045
(9)	.188**	.167**	.123*	0,110	.145*	.246**	.319**	.172**	1	.351**	0,033	.151*	.163**	-0,033	0,027	.181**	0,046	-0,003	-0,041
(10)	0,109	.225**	.189**	.407**	.285**	.394**	.590**	.218**	.351**	1	-0,091	.620**	.498**	.128*	0,064	.648**	0,082	0,030	0,009
(11)	0,120	.372**	.214**	0,027	-0,011	0,070	.217**	0,045	0,033	-0,091	1	-0,087	0,068	-0,008	-0,085	-0,024	-0,042	.317**	0,045
(12)	.152*	.223**	.270**	.322**	.222**	.270**	.458**	-0,110	.151*	.620**	-0,087	1	.397**	.209**	.142*	.518**	-0,006	0,018	0,082
(13)	0,073	.475**	.262**	.286**	.262**	.261**	.449**	.163**	.163**	.498**	0,068	.397**	1	.232**	.172**	.376**	-0,006	-0,006	0,109
(14)	0,068	.198**	.125*	.201**	-0,080	-0,035	0,118	.178**	-0,033	.128*	-0,008	.209**	.232**	1	.366**	.152*	0,045	0,056	0,087
(15)	-0,007	.310**	0,074	.302**	-0,005	-0,079	0,109	0,084	0,027	0,064	-0,085	.142*	.172**	.366**	1	-0,001	-0,071	-0,073	.154*
(16)	.182**	.159*	.289**	.330**	.139*	.294**	.447**	.179**	.181**	.648**	-0,024	.518**	.376**	.152*	-0,001	1	-0,045	0,117	.210**
(17)	0,068	0,068	-0,003	-0,066	0,068	0,100	0,093	0,022	0,046	0,082	-0,042	-0,006	-0,006	0,045	-0,071	-0,045	1	.125*	-236**
(18)	.334**	.141*	.216**	.174**	.159*	.200**	.273**	0,118	-0,003	0,030	.317**	0,018	-0,006	0,056	-0,073	0,117	.125*	1	.386**
(19)	-0,012	.161**	.239**	.318**	-0,052	0,082	0,077	0,045	-0,041	0,009	0,045	0,082	0,109	0,087	.154*	.210**	-236**	.386**	1

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Rezultatele obținute reflectă faptul că nu există corelații notabile între numărul de apariții ale termenilor cheie analizați și caracteristicile companiilor considerate în analiză, respectiv profitabilitatea companiei, politica de finanțare, amplitudinea operațiunilor întreprinse de companie sau gradul de implementare a cerințelor minime de guvernare corporativă prescrise prin Codul de Guvernare al BVB.

Analiza efectelor marginale

În Tabelul nr. 6 sunt prezentate rezultatele obținute privind modelul liniar generalizat estimat, considerând ca funcție de legătură funcția Poisson. Având în vedere că termenii cheie cei mai întâlniți în rapoartele anuale sunt *comitet de audit*, *managementul riscului* și *control intern*, am rezumat construcția modelelor econometrice doar în jurul lor. În plus, trebuie să remarcăm faptul că acești trei termeni cheie sunt strâns legați întrucât comitetul de audit își aduce aportul în companie cu precădere în sfera managementului riscurilor și a sistemelor de control intern ale companiei (Pickett, 2005). Comitetul de audit este cel care trebuie să se asigure că structura organizațională și procesele companiei conturează un

sistem de management al riscurilor adecvat, menit să susțină implementarea unui sistem de controale interne destinate să ofere o asigurare rezonabilă privind îndeplinirea obiectivelor companiei.

În primul model se analizează asocierea dintre numărul de utilizări ale termenului *comitet de audit* și caracteristicile companiei. Per ansamblu, rezultatele atestă faptul că logaritmul numărului de apariții ale termenului comitet de audit este semnificativ influențat de toți factorii luați în considerare, cu un nivel de semnificație de 5%. Se observă că o utilizare mai frecventă a acestui termen se regăsește mai curând în cazul companiilor cu o profitabilitate mai ridicată (0,020), în cazul companiilor de dimensiuni mai mari (0,042) și, respectiv, în cazul companiilor cu un grad de îndatorare mai mare (0,001). În aceste condiții, putem aprecia că managerii doresc o asociere indirectă a rezultatelor obținute cu existența unui cadru adecvat de guvernare corporativă, care oferă o asigurare rezonabilă că aceste rezultate descriu o evoluție economică sustenabilă a companiei. Totuși, aceste efecte marginale asupra logaritmului numărului de apariții ale termenului *comitet de audit* în rapoartele anuale este relativ mic.

Tabelul nr. 6. Rezultate estimare modele GLM

Model	Cuvinte cheie analizate (variabile dependente)					
	Comitet de audit		Managementul riscului		Control intern	
Variabile independente	Coef.	St. dev.	Coef.	St. dev.	Coef.	St. dev.
Constanta	3,420	(0,14)	4,405	(0,18)	4,706	(0,12)
Governanța corporativă	-0,003	(0,00)	0,015	(0,00)	0,014	(0,00)
Profitabilitate (ROA)	0,020	(0,00)	-0,004*	(0,00)	0,011	(0,00)
Dimensiune companie	0,042	(0,01)	-0,020	(0,01)	0,015	(0,01)
Levier financiar	0,001	(0,00)	0,001	(0,00)	0,001	(0,00)
Efecte fixe - domeniu activitate						
Servicii financiare	-0,481	(0,06)	-0,614	(0,06)	-1,476	(0,04)
Industrie aero și auto	-0,233	(0,06)	-0,769	(0,06)	-1,482	(0,04)
Industrie extractivă și energie	0,198	(0,06)	-0,740	(0,06)	-0,761	(0,03)
Alte sectoare de activitate	0,113	(0,06)	-0,979	(0,07)	-1,358	(0,04)
Efecte fixe – perioada						
2015	-1,138	(0,03)	-1,011	(0,05)	-0,855	(0,03)
2016	-0,208*	(0,03)	-0,081	(0,03)	-0,038*	(0,02)
2017	-0,146	(0,02)	-0,179	(0,03)	-0,145	(0,02)
2018	-0,172	(0,02)	0,107	(0,03)	-0,013*	(0,02)
2019	-1,138	(0,03)	-1,011	(0,05)	-0,855	(0,03)

* nesemnificativ statistic pentru un nivel de semnificație de 5%

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Trebuie să remarcăm faptul că efectul marginal cel mai mare (0,042) în rândul caracteristicilor companiei este determinat de variabila care descrie dimensiunea companiei. Acest rezultat arată că managerii înțeleg rolul comitetului de audit în cadrul unei companii al cărui model de afaceri este mult mai complex, așa cum e cazul companiilor care operează în domeniul extractiv și de energie. Comitetul de audit este cel care vine cu o contribuție notabilă în supravegherea continuă a structurilor și proceselor organizaționale menite să reducă riscurile asociate acestui model de afaceri.

Este de remarcat faptul că un nivel ridicat al scorului de governanță corporativă indică o utilizare mai redusă a termenului *comitet de audit*, având în vedere un coeficient negativ de -0,003, totuși relativ mic. Aceste rezultate confirmă încă o dată faptul că managerii nu gestionează eficient aspectele de governanță corporativă. În condițiile în care eșantionul analizat este compus din companii care raportează un grad ridicat al scorului de governanță corporativă, dar utilizează termenul cheie *comitet de audit* mai puțin, considerăm că managerii ar trebui să își extindă atenția spre aspectele de governanță corporativă și să ilustreze mai clar elementele ce privesc implicațiile comitetului de audit și ale sistemului de management al riscurilor și al

sistemului de controale interne asupra perspectivelor de îndeplinire a obiectivelor companiei.

Pe de altă parte, observăm că specificitatea domeniilor de activitate determină un efect marginal mult mai mare decât caracteristicile individuale ale companiilor analizate, motiv pentru care apreciem că modalitatea de redactare a rapoartelor anuale este trasată mai curând de practici comune stabilite la nivelul sectoarelor de activitate. Observăm astfel că, la nivelul industriei extractive, managerii preferă o utilizare mai frecventă a termenului *comitet de audit*, comparativ cu media întregului eșantion de companii analizate (0,198). În schimb, companiile care operează în sectorul financiar-bancar utilizează mult mai puțin acest termen, comparativ cu media întregului eșantion de companii analizate (-0,481). Însă, dacă privim coeficienții de regresie obținuți în cazul celorlalți doi termeni cheie analizați, observăm că atât sectorul financiar-bancar, cât și sectorul extractiv și de energie descriu preferințe similare în ceea ce privește utilizarea termenilor cheie analizați în rapoartele anuale. Aceste rezultate întăresc observația noastră privind efectele diferențelor de reglementare ale diferitelor sectoare de activitate. Trebuie să subliniem faptul că sectorul financiar-bancar este mult mai bine reglementat decât celelalte sectoare

de activitate, motiv pentru care așteptările noastre sunt că rapoartele anuale își vor orienta atenția spre diseminarea de informații care relevă aspecte esențiale pentru organismele guvernamentale de reglementare și supraveghere. În aceste circumstanțe, managerii nu au interesul de a asocia reușitele în plan financiar pe fondul activităților întreprinse de comitetul de audit, ci mai degrabă preferă să ilustreze în rapoartele anuale informații relevante privind conformitatea cu cadrul legal. Totuși, aceste rezultate nu confirmă un rol derizoriu al comitetului de audit în cadrul companiei, ci doar relevă indicii indirecte privind preferințele managerilor în ceea ce privește aspectele adresate în rapoartele anuale.

În ce privește efectele fixe determinate de factorul timp, observăm rezultate similare cu cele determinate de specificul domeniului de activitate în care companiile analizate operează. Cu alte cuvinte, apreciem că evoluțiile macroeconomice, indiferent de sectorul de activitate sau de specificul modelului de afaceri, relevă la nivelul întregului eșantion faptul că aspectele abordate privind comitetul de audit nu sunt esențiale pentru managerii companiilor încât să fie incluse în rapoartele anuale. Cu toate acestea, efectele fixe generate de evoluția în timp a contextului economic nu relevă diferențe semnificative de la un an la altul.

În ceea ce privește ceilalți termeni cheie analizați, respectiv *managementul riscului* și *controlul intern*, rezultatele obținute sunt similare cu cele înregistrate în cazul termenului *comitet de audit*, cu câteva excepții. Remarcăm în acest sens că aspectele de management al riscului sunt insuficient descrise în rapoartele anuale de către companiile de dimensiuni mai mari, constatând că există o asociere negativă între logaritmul numărului de apariții ale termenului *managementul riscului* și dimensiunea companiei (-0,020). Această situație pare a fi valabilă în toate sectoarele de activitate, având în

vedere că efectele fixe determinate la nivelul sectoarelor de activitate sunt similare.

Totodată, observăm în cazul companiilor care operează în industria extractivă și de energie, faptul că termenii *managementul riscului* și *control intern* sunt negativ influențați de specificul ramurii de activitate. Dacă în cazul termenului *comitet de audit* observăm că practica conturată la nivel de ramură prevede o preferință pentru prezentarea în rapoartele anuale a aspectelor privind comitetul de audit, se pare că termenii *managementul riscului* și *control intern* nu sunt preferați de emitenții rapoartelor anuale. Acești termeni sunt mai puțin utilizați în cadrul practicii de raportare corporativă la nivel de ramură, comparativ cu utilizarea lor în medie la nivel de companie. Aceste rezultate ne oferă indicii care atestă faptul că rapoartele anuale reprezintă instrumente veritabile de marketing folosite de manageri. Managerii preferă să reliefeze aspectele privind comitetul de audit, însă nu își apleacă atenția și spre aspectele ce țin de managementul riscului sau sistemele de control intern, deși acești termeni sunt strâns conectați din perspectiva modelelor teoretice și a cadrului legal în aceeași măsură. Managerii optează pentru a face referire în rapoartele anuale la comitetul de audit și rolul său în cadrul companiilor. Totuși, aceștia omit prezentarea concludentă a aspectelor de management al riscului și de control intern, aspecte care relevă exact implicațiile activității comitetului de audit în cadrul companiei.

În **Tabelul nr. 7** prezentăm rezultatele obținute prin efectuarea testului *Wald Chi-Square*. Aceste rezultate atestă faptul că variabilele utilizate în modelul GLM sunt semnificative din punct de vedere statistic. Per total, aceste rezultate confirmă că fiecare factor de influență analizat aduce contribuții semnificative la explicarea numărului de utilizări ale termenilor cheie, întrucât $p \text{ value} = 0$.

Tabelul nr. 7. Validarea efectului variabilelor de covarianță

Variabila independentă	modele df	Model		
		(1)	(2)	(3)
		Wald Chi-Square		
Scor guvernanta corporativă	1	17,6	213,30	299,92
Profitabilitate (ROA)	1	121,1	2,99*	37,29
Dimensiune companie	1	46,6	6,44	7,27
Levier financiar	1	268,3	308,00	196,22
Domeniul de activitate	4	724,4	229,95	2362,5
Perioada	4	1.107,5	655,55	795,08

* nesemnificativ statistic, considerând un nivel de semnificație de 5%

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Excepție face ROA, al cărei efect marginal asupra variabilei dependente nu este statistic semnificativ, întrucât depășește pragul de semnificație de 5% considerat în analiză. Acest efect se observă și în modelul GLM corespunzător, în **Tabelul nr. 6**, unde detectăm o influență nesemnificativă.

În ceea ce privește validarea modelelor estimate, în **Tabelul nr. 8** sumarizăm rezultatele privind statisticile

efectuate. Per total, observăm că toate cele trei modele sunt validate din punct de vedere statistic, având în vedere că statistica testului χ^2_{calculat} este mai mică decât valoarea critică tabelată, respectiv $\chi^2_{0,005;242} = 43,77$, pentru un nivel de semnificație de 5%. La aceeași concluzie ajungem și dacă privim statistica testului *Omnibus*, având în vedere că avem un *p value* apropiat de 0.

		(1)	(2)	(3)
Pearson Chi-Square	Value	10.128	7764	8840
	Df	242	242	242
	Statistic	41,85	32,08	36,53
Omnibus Test	Likelihood Ratio Chi-Square	2.620	2306	5012
	Df	12	12	12
	Sig.	0,000	0,000	0,000

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Cu alte cuvinte, modelele noastre descriu în mod rezonabil relația de asociere dintre logaritmul numărului de apariții ale termenilor cheie în rapoartele anuale și, respectiv, factorii de influență considerați în analiză.

Analiza post-hoc a diferențelor

În **Tabelul nr. 9** sunt menționate rezultatele privind analiza post-hoc a diferențelor dintre diferite sectoare de activitate, în ceea ce privește numărul de utilizări ale termenului cheie *comitet de audit* în rapoartele anuale.

Domeniul de activitate		Mean Difference	Std. Error	df
Servicii financiare	Industrie aero și auto	-9.93 ^a	1,281	1
	Industrie extractivă	-34.24 ^a	1,674	1
	Alte activități	-28.58 ^a	1,540	1
	Utilități	-21.78 ^a	3,265	1
Industrie aero și auto	Industrie extractivă	-24.31 ^a	1,728	1
	Alte activități	-18.65 ^a	1,401	1
	Utilități	-11.85 ^a	3,338	1
Industrie extractivă	Alte activități	5.66 ^a	2,028	1
	Utilități	12.46 ^a	3,413	1
Alte activități	Utilități	6,80	3,536	1

a. diferențele sunt semnificative statistic pentru un nivel de semnificație de 5%

Sursa: Proiecție proprie, pe baza datelor analizate în SPSS 22.0

Rezultatele obținute în ce privește utilizarea termenului cheie *comitet de audit* în rapoartele anuale relevă diferențele cele mai mari între companiile care operează în sectorul financiar-bancar, comparativ cu cele din industria extractivă și de energie (-34,24). Aceste diferențe sunt urmate ca amplitudine de diferențele dintre companiile care operează în sectorul extractiv și de energie, comparativ cu cele care operează în

industria auto și industria aeronautică (-24,31). Aceste diferențe negative relevă faptul că în cadrul rapoartelor anuale ale companiilor care operează în industria extractivă și de energie termenul *comitet de audit* este mai des întâlnit, comparativ cu rapoartele anuale ale companiilor care își desfășoară activitatea în industria aeronautică și automotive. Aceste diferențe sunt și mai

mari dacă facem referire la companiile care activează în sectorul financiar-bancar.

Concluzii

Pentru asigurarea dezvoltării durabile și sustenabile a companiilor în contextul economic actual, rolul comitetului de audit este esențial. În studiul întreprins, ce vizează o abordare de factură mai recentă în sfera literaturii de specialitate, în ceea ce privește analiza rapoartelor conducerii din perspectiva conținutului și a modului de prezentare a informației financiare, am studiat rolul comitetului de audit în procesul de raportare financiară a entităților listate la Bursa de Valori București prin analiza rapoartelor consiliilor de administrație sau ale directoratelor din perspectiva conținutului și a modului de prezentare a informațiilor.

Astfel, am analizat rapoartele anuale a 51 de entități listate pe piața reglementată a BVB, în intervalul 2015-2019. Pentru identificarea cuvintelor cheie am analizat cerințele cadrului legal aplicabil comitetelor de audit,

după care am construit un model econometric, utilizând distribuția de probabilități Poisson.

Analiza post-hoc de diferențe de medie a fost realizată tocmai pentru a observa dacă există diferențe substanțiale între domeniile de activitate în ceea ce privește comitetul de audit și rolul său în structura organizațională.

Rezultatele obținute reflectă faptul că rapoartele anuale se orientează spre o abordare prudentială a procesului decizional, atribuind controlului intern un rol central, tocmai pentru a preveni deficiențe în procesele interne sau neconformități cu politicile și procedurile interne și, respectiv, cu cadrul legislativ în vigoare.

Totuși, aceste rezultate trebuie privite cu atenție, având în vedere că nu reflectă o asociere de text a termenilor cheie analizați, ci doar o asociere a numărului de apariții în raportul anual a acestor termeni. O analiză aprofundată a rapoartelor anuale poate fi realizată cu ajutorul unor aplicații specializate, prin care se poate măsura gradul de asociere în aceeași propoziție a termenilor cheie utilizați, analiză ce nu a făcut obiectul studiului nostru.

BIBLIOGRAFIE

1. Bătae, O.-M., Feleagă, L. (2020), Corporate Governance in Listed and State-Controlled Companies in the Romanian Energy System, *Audit Financiar*, vol. XVIII, no. 2(158)/2020, pp. 395-410, DOI: 10.20869/AUDITF/2020/158/014;
2. Beattie, V., McInnes W., Fearnley S. (2004), A methodology for analyzing and evaluating narratives in annual reports: a comprehensive descriptive profile and metrics for disclosure quality attributes, *Accounting Forum*, vol. 28, issue 3, p. 205-236;
3. Bogdan, O., Dumitrescu, A. (2020), The compliance of the Romanian listed companies with the principles and provisions of the Corporate Governance Code; 8th International OFEL Conference on Governance, *Management and Entrepreneurship OFEL*, ISSN: 2459-6442, p.35-46;
4. Bostan, I., Grosu, V. (2010), Rolul auditului intern în optimizarea guvernantei corporatiste la nivelul grupurilor de întreprinderi, *Economie teoretică și aplicată*, Vol XVIII, Nr. 2;
5. Burca V., Mates D., Puscas A. (2015), Standard setters versus Big4 opinion, concerning IASB revision project of the conceptual framework for financial reporting. The case of presentation and disclosure chapter, *Studia Universitatis Economic Series*, vol. 25, issue 2, p. 81-107;
6. Codul de Guvernanță Corporativă (2015) BVB, disponibil on-line: https://www.bvb.ro/info/Rapoarte/Diverse/RO_Cod%20Guvernanta%20Corporativa_WEB_revised.pdf;
7. Comitetul Organizațiilor Sponsorizatoare ale Comisiei Treadway, disponibil on-line: <https://www.coso.org/Pages/default.aspx>;
8. Directiva 2014/56/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 de modificare a Directivei 2006/43/CE privind auditul legal al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare consolidate; disponibil la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0056&from=PT> (accesat la data de 12.10.2020).

9. Dobson A.J., Barnett A.G. (2008), An introduction to generalized linear models, 3rd edition, CRC Press, New York, USA;
10. IAASB | IFAC - *Manualul de reglementări internaționale de control al calității, audit, revizuire, alte servicii de asigurare și servicii conexe, Ediția 2018, Volumul I*;
11. Jones M. (2011), Creative accounting fraud and international accounting standards, *John Wiley & Sons*, England;
12. Lang M., Lawrence L.S. (2016), Textual Analysis and International Financial Reporting: Large Sample Evidence, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 60, issue 2-3, p. 110-135;
13. Legea nr.31/1990 privind societățile comerciale cu modificările și completările ulterioare; disponibil la: http://www.onrc.ro/documente/legislatie/noi/legea_31_1990.pdf (accesat la data de 12.10.2020).
14. Legea nr. 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte normative; https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/L_162_2017.pdf (accesat la data de 12.10.2020).
15. Lougharn T., McDonald B. (2016), Textual Analysis in Accounting and Finance: A Survey, *Journal of Accounting Research*, vol. 54, issue 4, p. 1187-1230;
16. Macovei, I.C. (2006), What is the audit committee? *Analele Științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași*, vol. 52, p.37-41;
17. Merkl-Davies, D.M. and Brennan, N.M. (2011). A conceptual framework of impression management: new insights from psychology, sociology and critical perspectives. *Accounting and Business Research* 41(5): 415- 437;
18. Picket K.H.S. (2005), The essential handbook of internal auditing, *John Wiley & Sons*, England;
19. Regulamentul (UE) nr. 537/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 aprilie 2014 privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE; disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537&from=HU> (accesat la data de 12.10.2020).
20. Tănase, G. L., Ștefănescu, A. (2020), Independence in Financial Audit Engagements. The Case of Romanian Banks, *Audit Financiar*, vol. XVIII, no. 1(157)/2020, pp.113-127, DOI: 10.20869/AUDITF/2020/157/001;
21. Wicaksono, R., Saputra, D., Anam, H. (2019), The Influences of Corporate Governance Mechanism towards Company's Financial Performance, *Audit Financiar*, vol. XVII, no. 3(155)/2019, pp. 496-506, DOI: 10.20869/AUDITF/2019/155/019.